

TRIBUNA

ŠTEVILKA 19

STUDENSKI LIST TRIBUNA

LJUBLJANA

MAREC 1971

CENA 1 DIN

LETNIK XX

„KOMUNIST“ NAPADA

V številki 10 iz 12. marca je Komunist objavil članek „Odprto pismo študentski Tribuni“. Franc Šetinc, odgovorni urednik Komunist, avtor pisma, verjetno ni ravnal po višjih direktivah, pač pa je verjetno, da je povzel duh morebitne take direktive. V članku, toplo ga priporočamo vsem našim bralcem, tov. Šetinc napada koncept Tribune in nekatera stališča njenega glavnega in odgovornega urednika.

Tov. Šetinc ne skriva osebnega motiva (glosa: Akviziter Šetinc) za napad, kar v slovenski publicistiki ni novost. S tem je verjetno želel ponazoriti, kako konflikti v politiki z osebne prehajajo na teoretično in s teoretične na osebno raven.

Odgovore berite v naslednjih številkah Komunistu.

OGLAŠAVAJTE U »KOMUNISTU«

- pet izdanja lista u tiražu od 230.000 primeraka
- rasprostranjenost tiraža u celoj zemlji
- struktura čitalaca: privredni i politički rukovodioci i ekonomski najaktivnije kategorije građana

(prenašamo brezplačno)

sl - zagreb

Devetnajst mladih Čehov aretiranih. To se je zgodilo lani. Zdaj so pred sodiščem. Glavna točka obtožnice: v avgustu 1968 so ustanovili tajno organizacijo, imenovano Gibanje revolucionarne mladine, pozneje Revolucionarna socialistična partija Češkoslovaške. Ta partija, sestavljena iz študentov, delavcev in uslužbencev, se je izjavila za revolucionarni markizem, za boj proti stalinistični birokraciji in vrnitev k resničnemu proletarskemu internacionalizmu.

Danes jim očitajo, da so se zarotili proti državi, proti drugim socialističnim deželam, da imajo zveze s francoskimi in nemškimi levičarji, posebno IV. internacionalo. V članku v časopisu Tvorba je bilo razloženo, da se je zarota dotaknila tudi Poljske – prek dveh mladih zaprtih Poljakov: Modezelewskega in Kurona. Časnik je dodal, da je dejstvo, da je Liga komunistov Francije podpirala zapornike in izdala posebno brošuro o njih, dokaz te mednarodne trokistične zarote.

Po več preloženih se je 1. marca ob 8. uri zjutraj na mestnem sodišču v Pragi proces pričel. Obtožence so pripeljali z lisicami na rokah. V dvorani so bili samo njihovi najbližji in nekaj policajev. Nobenega novinarja z vzhoda ali z zahoda razen J. Hecka (Rude Pravo).

Glavni obtoženec Petr Uhl, učitelj, 29 let, je povzel besedo v imenu vseh obtoženih in postavil pet vprašanj tribunalu. Vsako vprašanje se je končalo s stavkom: „Če odgovorite pritrdilno, dvomimo v objektivnost tega sodišča.“

In zdaj vprašanja:

1. Ali so sodniki sodelovali v procesih leta 1950?
  2. Ali so sodniki kontaktirali z drugimi elementi sodnega aparata med pripravo procesa?
  3. Ali so sodniki med pripravo procesa kontaktirali z drugimi organi poleg sodnih (policija, partija...)?
  4. Ali so sodniki člani KP in torej predejni disciplini Partije (morajo izvrševati ukaze)?
  5. Ali so sodniki člani vzporednih organizacij Partije, ali imajo še druge funkcije poleg sodniške?
- Razprava je trajala tri ure, nakar se je sodišče odločilo, da zadevo preloži za teden dni.

(Le Nouvel Observateur)
Prev. LAP

NEKAJ POPOLNOMA DRUGEGA

Eden najnevarnejših pojavov za samozadovoljno obstojnost je ustvarjanje, najbokj sumljivo pa je ustvarjanje misli. Medtem ko je iz materialnega produkta jasno razvidno, da je made in Yougoslavija, je pri mislih veliko bolj kočljivo presoјati, ali ustrezajo JUS normam. Naša demokracija pa ni demokracija za nenaše misli, z nenašimi misli je treba ravnati po običajnem postopku. Najvažnejše je zatorej ločiti ljuljko od pšenice, pregledovati in preverjati prav vse misli. To je bilo do sedaj navno prepuščeno samim ustvarjalcem in njihovim sprejemnikom, toda na današnji stopnji razvoja socialistične demokracije ne gre zaupati nikomur. Zato je treba pri relaciji ustvarjalec-sprejemnik vstaviti čim več vmesnih členov. Tako se naj onemogoči zloraba socialistične demokracije s strani nesocialističnih sil in vsak ustvarjalec je možna nesocialistična sila, da o sprejemnikih niti ne govorimo. Vmesni členi se pojavijo sprva kot telefoni na pisalnih mizah založnikov, televizijcev, urednikov časopisov in podobnih forumov. Tak telefonček bučno protestira proti izdajanju del Trockega ali proti profanaciji državnega grba na televiziji ali proti revizionističnim stavkom v uvodniku časopisa. Telefonček, ki se pojavi kot mistični vmesni člen, deluje torej na ljudi kot tuja človeška sila in prav zato začuti v sebi potrebo, da bi se učlovečil. Učlovečenje telefončka je proces prehoda iz kvantite v kvaliteto, ki se dogaja kot učnovzgojni proces modern socialistične družbe. Iz te šole izhajajo samoupravljavci moderne dobe, kvalitetno nove stopnje v razvoju telefončka. Učlovečeni telefončki, strahotno preplašeni pred vsako ustvarjalnostjo, še posebno pa pred ustvarjanjem misli, zasedejo svoja samoupravljavska mesta po redakcijah, direktorijah, svetih in naslopih prežemajo vso vmesno sfero med ustvarjalcem in sprejemnikom. S tem pa prežemajo tudi mejni sferi ustvarjalcev in sprejemnikov, saj tudi v teh sferah zasedejo svoja mesta. Na ta način je čistost in našost misli zajamčena. Socialistična demokracija ni demokracija za protisocialistične elemente, ampak za učlovečene telefončke.

Pogoj socialistične demokracije je ukinitve cenzure. Cenzure torej ni, in če ni cenzure, ni tudi njene najbolj povampirjene sfere, avtocenzure. Zato torej opisanemu procesu ne moremo reči cenzura. Sicer se ne da natančno reči, ali gre za posebejnega čistega uma ali za postvarjena bistva socialistične demokracije, jasno pa je, da ne gre za cenzuro, ampak za nekaj popolnoma drugega.

LEV KREFT

PAMFLET

(OB ČIČKU, PA TUDI ŠIRŠE ...)

Sprejeli in odklonili smo ga kot klerikalca, kot „šovinista“ in nacionalista, kot agenta oficijalne politike, partije, ... polni najbolj banalnih predsodkov, lastne neumnosti, topega zdravega razuma, zagledani v svojo interno (ne) „pomembnost“, (ne) „vednost“, politično nezrelost, v novo zaradi novega, v proletariatu zaradi proletariata (:malomeščani), v radikalnosti zaradi radikalnosti, nesposobni priznati svojo nesposobnost.

Nastopamo proti manipulaciji in birokraciji (zbirokratizirani in zmanipulirani), proti ideologiji (zideologizirani), proti „špilu“, proti „štrudlu“ (špilariji in štrudlarji), proti manevriranju (zmanevrirani), proti kompilacijam – brez kompilacij in brez (vsakršne) teorije.

Nastopamo v imenu („neke“) radikalne politične akcije, („neke“) socialne revolucije: brez skušnje in vedenja o radikalnosti in revolucionarnosti, v imenu („neke“) socialistične demokracije, v imenu kritike zaradi kritike nesposobni za kakršnokoli globljo refleksijo ali celo samorefleksijo: v imenu študentov, politike, revolucije: neštudentje, nepolitiki, kvazirevolucionarji! Brezkompromisni prazni „teoretični“ smo, demagoški utopisti, debenjakovci, senilni samozadostneži, analfabeti, ...

... brez programa, izgubljeni v lastnih majhnostih, v deplasiranih vprašanjih, v osebnih predsodkih, nesposobni ločiti pomembno od nepomembnega, bistvo od navideznega in akcidentalnega.

Strah nas je besed, izrazov, ker sploh ne vemo, za kaj gre. Unvarjamo se z radikalnostjo študentskega gibanja, z revolucionarnostjo proletariata, itd., itd. – smo pa navadni švindlarji, štrudlarji, špekulanti, nepoučeni špiljarji, prepričani, da moramo dobiti odgovor prav na vse, kar izpizdimo in izprdnemo. In vse, kar res znamo, je navaden coq-a-l'ane.

In zato, ker se je tako izkazala sterilnost slovenske študentske politike (sterilnost študentskega „gibanja“ pri nas), laž našega radikalizma in lažnost našega „levičarstva“ (nove levice itd.), v določeni meri sprejemam Čičkovo stališče in njegov program, ker ni radikalen, je pa vendar najradikalnejši, ker ne nastopa v imenu „neke“ absolutne refleksije, „neke“ revolucionarne kritike, je pa vendar najbolj sprejemljiv, strpen in realističen, ker ne odkloni in ne sprejme nobenega radikalnega (in torej nujno radikalno zaničujočega, radikalno negativističnega ter negativnega) političnega ali socialnega projekta, ampak kritično oblikuje v njihovi „različnosti“.

A. MEDVED

NAGRADNI NATEČAJ TRIBUNE

Bralci našega lista nas zasipavajo z vprašanji v zvezi z ustavnimi spremembami. Predvsem jim niso razumljivi vsi izrazi, ki jih najdemo v referatih in polemikah v zvezi s spremembami političnega in ustavnega sistema.

Zato se je uredništvo Tribune odločilo nagraditi z denarno nagrado (100,00 N-din) tistega, ki mu bo uspelo najbolj natančno opredeliti naslednje pojme:

- delo (kar tako)
- združeno delo
- osnovna organizacija združenega dela
- preteklo delo
- minulo delo
- opredmeteno delo.

Definicije pošljite čimprej na uredništvo Tribune, ker zaenkrat ne moremo pisati o osnutku ustavnih amandmajev, ko nam pa niso znani niti osnovni pojmi, iz katerih so sestavljeni.

C. R.

UREDNIŠTVU TRIBUNE

Ko sem vas 10. februarja naprosil za objavo poziva Zvezi sindikatov Slovenije, ker je Delo zavlačevalo za objavo kar 14 dni, sem storil to nekoliko preurejeno. Dva dni nato, t. j. 12. II. je članek slednjič bil objavljen obenem z odgovorom predsedstva RS ZSS. Slednji nas nikakor ni mogel zadovoljiti, ker sem v vseh nemških, koroških časopisih našel uradno poročilo koroške deželne tiskovne službe, ki je v popolnem nasprotju z že omenjenim odgovorom našega sindikata.

Zato sem 16. februarja poslal Delu v objavo ponovno vprašanje RS ZSS. Ker članka vse do danes niso objavili, sem danes telefonično vprašal uredništvo Dela, kako je z zadevo. Odgovorni urednik Gorjup mi je odgovoril, da so poslali članek RS ZSS, ki pa da je odgovoril, da na ta članek ne bodo dali odgovora in da me bodo namesto tega poklicali na razgovor. A tudi tega niso storili, čeprav je minulo odtlej že skoraj mesec dni. Sicer se pa z njimi nimam kaj pogovarjati, ako samo želijo, da ostane vse „med nami“. Z molkom te stvari vsekakor ne bodo spravili s sveta.

Obračam se torej sedaj na vas s prošnjo, da objavite v svojem listu ta članek, ki v Delu ni mogel najti prostora.

Vas pozdravlja

Janko Černut

Kaj je pravzaprav res?

Na moje javno vprašanje Zvezi sindikatov Slovenije, objavljeno v Delu dne 12. t. m., je odgovorilo predsedstvo RS ZSS na način, ki ni sprejemljiv. Zato ponovno vprašujem: Kako je vendar mogoče pojasniti, ki jih daje predsedstvo v svojem odgovoru spraviti v sklad s poročilom koroške deželne tiskovne službe o obisku slovenske sindikalne delegacije na Koroškem, ki so ga s povsem enakim besedilom objavile dne 21. januarja t. l. Kaerntner Tageszeitung, Kleine Zeitung (celovška izdaja) in Volkszeitung. Kaerntner Tageszeitung (socialistični list) je objavil to izjavo z naslovom „Gewerkschaften in Slowenien und Karten gegen Extremismus“.

Kdo ima sedaj prav?

Predsedstvo RS ZSS pravi v svojem odgovoru dobesedno: „njegova (moja op. Č.) vprašanja so očitno osnovana na netočnih informacijah, ki jih je prinesel zamejski tisk. Nihče se ni pogovarjal o „ekstremistih“ na obeh straneh in o „šovinistih“ na obeh straneh. Tega tudi iz skupnega sporočila za tisk ni moč razbrati.“

Pasus poročila o 50-letnici plebiscita, ki ga omenjeni koroški listi objavljajo iz uradnega vira, pa pravi dobesedno: „Was die im Zusammenhang mit der 50. Wiederkehr der Kaerntner Volksabstimmung ereigneten Vorfaelle betrifft, wurde einstimmig zum Ausdruck gebracht, dass extremistische Ausfaelle, von welcher Seite immer sie kommen moegen (podčrtal pisec tega članka), abzulehnen und diesen entgegenzutreten ist. Solche und aehliche Vorfaelle sind geeignet, das friedliche Zusammenleben im Grenzraum zu stoeren.“

Resnica more biti samo ena. Vsekakor hočem verjeti odgovoru, ki ga je dalo predsedstvo RS ZSS na moje vprašanje, ker si pač ne morem misliti, da bi kdo od nas mogel kjerkoli ali kadarkoli pritrditi, da je borba za goli obstanek ekstremizem odn. šovinizem. Zato pričakujem, da bo sindikat protestiral pri koroški deželni tiskovni službi in zahteval, da objavi v koroških listih, ki so prinesli tako samovoljno prikrojeno uradno sporočilo ustrezen popravek. Pripominjam še, da ta zadeva hudo razburja vse nas tostran in onstran Karavank, ki nam manjšina ni le „most za sporazumevanje“, pa zato želimo, da nas sindikat skoraj obvesti, kako in s kakšnim uspehom je razčistil to čudno nesoglasje v navedenih izjavah.

JANKO ČERNUT

Študentski list urejajo: Boris Cizej, Milan Dekleva, Kostja Gatnik, Jože Konc (glavni urednik), Jernej Novak, Vladimir Simič, Jaša Zlobec (odgovorni urednik). Stalni sodelavci: Adam Franko, Roel van Duyn (Nizozemska), Stane Hočevar, Miro Končina, Tomaž Kralj, Pavel Kristan, Jure Mikuž, Radivoj Pahor, Lado Planko, Marjan Pungartnik, Ciril Ribičič, Samo Simič, Janez Štergar, Tomaž Šalamun, Lenard Šetinc, Darko Štrajn, Mladen Švarc, Cvetka Tot, Andrej Ule, Mile Vakanjac, Peter Vodopivec. Fotografija: Žarko Veselič. Lektor: Milan Jesih.

TRIBUNA – Izdaja IO SŠ ljubljanskih visokošolskih zavodov – Uredništvo in uprava: Ljubljana, Trg revolucije 1/II – telefon 21-280 – Tekoči račun: 501-8-78-1 – Celoletna naročnina za študente je 15 din, za druge 20 din – Tiska Zvezniška tiskarna, Ljubljana, Moše Pijade 39 – Rokopisov in fotografij ne vračamo – Poština plačana v gotovini.

Ko se je pred leti začelo govoriti o socialni diferenciaciji, sta se izoblikovala dva tabora in dve celoviti konfrontaciji do našega družbenega in ekonomskega sistema.

Odkritje socialne diferenciacije ni prihajalo iz prevelike revščine nekaterih socialnih slojev, temveč iz prevelikega bogatstva drugih slojev. Na eni strani so bili tisti, ki jim sedanja stopnja diferenciacije v dohodkih pomeni neke vrste ekonomsko diskriminacijo dela zaposlenega (in zlasti nezaposlenega) prebivalstva, ki da so oškodovani in so postali žrtve družbenega napredka (drugih). V socialni diferenciaciji vidijo „devalvacijo“ socializma, kompromitacijo enotne in prvotne ideje socializma pri nas.

Na drugi strani pa so bili tisti, ki so menili, da je socialna diferenciacija napihnen problem, sicer pa normalen družbeni pojav, ki nalaga še posebej politikom večjo skrb za težave socialno prizadetih ljudi. Tudi ko bi izravnali dohodek vseh zaposlenih – so argumentirali – ko bi torej odvzeli tistim, ki so nad poprečjem, in dali tistim, ki so pod poprečjem, bi lahko dvignili dohodek tistih, ki so na spodnji lestvici, le za nekaj odstotkov. Ta izračun prav gotovo drži spričo razsežnosti tako imenovanega srednjega sloja, ki ima standardno dohodek okrog poprečja, tako da se elita in revščina „uničujeta“.

Strokovno mnenje dela izobraženstva je bilo, da se bo socialna diferenciacija še bolj večala, kar je prav, in sicer „po dimenzijah znanja, sposobnosti, iniciativnosti in osebnega dohodka“. Razpon v dohodkih npr. 1:5 je premajhen, premalo stimulativen, ter da je egalitarizem in pomanjkanje aspiracije za večje dohodek glavna ovira za naš hitrejši ekonomski razvoj. Ta del izobraženstva, imenujemo jih kar z pravim imenom: tehnokracija, očitno išče zavezanstvo z najbolj vplivnim slojem, to je z birokracijo. Pa tudi birokraciji so take „pesmi“ pogodu. Vredno je pobliže pogledati logiko te „svete alianse“, prav posebej „socialističnih“ idej o večji diferenciaciji. Visoko izobraženi strokovnjaki potrebujejo večjo denarno stimulacijo, večje razpone, ker da drugače ne morejo realizirati svojih ustvarjalnih sposobnosti. Tako bo njihov prispevek splošnemu razvoju vedno večji in tudi blagostanja ljudstva večje. Birokracija, ki pa vse to omogoča, je najbolj zaslužna za rezultate. V bistvu pa gre tehnokraciji le za uveljavitev lastnih egoističnih in pozicijskih interesov, ki ne pomenijo istočasno tudi uveljavitve interesov vsega ljudstva. Ti dve vrsti interesov se prej izključujeta, kot dopolnjujeta. (Mimogrede, težko si predstavljam, da bi danes denarna stimulacija stotisoč starih dinarjev imela kaj dosti pomena pri človeku, ki redno zasluži 400.000 starih dinarjev mesečno.) Birokracija pa ima neposredno korist tako, da s prebijanjem „plafona“ osebnih dohodkov lahko tudi sama „izboljšuje“ svoj materialni položaj.

Ko si problem socialne diferenciacije „pridobiva državljansko pravico“ po eni strani z negativnim, po drugi pa s pozitivnim prizvokom, se odpirajo še druga vprašanja kot npr. absurdi v načelu nagrajevanja po delu. Kako je mogoče, da visoko-kvalificirana delavca ob enakem delu, ob enaki storilnosti in enaki sposobnosti dobita precej različna dohodka v dveh različnih podjetjih.

Ne gre torej le za romantično pravičnost, za enakost, za poštenost pri delu in pri dohodkih, temveč za globlja vprašanja. To je: funkcioniranje ekonomskega sistema in preko tega tudi funkcioniranje političnega sistema.

Ni težko opaziti, da so se zagovorniki socialne diferenciacije postavili na pozicije obrambe obstoječega; to so večni reformisti, ki slepo verjamejo v napredek (slaba neskončnost), pa četudi z velikimi razponi in socialnimi problemi. Na drugi strani pa so skeptiki oziroma kritiki obstoječega, ki nastopajo v imenu prizadetih, torej iščejo socialno bazo v ljudstvu.

Ta socialna baza ne more biti v spontanosti, v revoltu ali v nezadovoljstvu (prizadetega) dela ljudstva, temveč seže prav do korenin, do občin človeških pravic, do suverenosti ne samo dela, temveč celotnega ljudstva. Brez enakopravnega reševanja problemov socialno zapostavljenih, ki so prav tako sestavni deli slovenske družbe, ne more biti govora o napredku celote. Zdi se torej, da je učinkovita kritika ekonomskega (in političnega) sistema danes mogoče le s stališča celote, s stališča ljudstva in njegove suverenosti.

Skoraj isto se dogaja tudi z nacionalizmom. Nacionalizem kot negativiteta ima pozitivno funkcijo. Pri Hrvatih se je to pokazalo kot učinkovita kritika sistema predvsem preko problema etatizma in unitarizma.

Hrvaški nacionalizem je zelo uspešno učinkoval navzven, v takoimenovanem demontiranju federacije, toda zadovoljil se je z malimi koncesijami (ponovna nacionalizacija bivših zveznih bank, itd.) brez pretenzije za globlje spremembe v sistemu. (Take pretenzije kajpak niti ne more imeti, če noče tvegati lastne ukinitve.) Vpeljavanje Predsedstva in druge spremembe v Ustavi imajo tudi prikrito funkcijo nevtralizacije take „učinkovitosti“ nacionalizma. Trenutna borba med tako imenovanimi unitaristi in nacionalisti znotraj Hrvaške ima za cilj napajanje enotne fronte nacionalizma navzven.

Seveda s tem ni rečeno, da nacionalizem ne more imeti učinkovite funkcije tudi znotraj naroda. Demonstracije in zaporedne akcije ljubljanskih in mariborskih študentov za slovensko manjšino so bile kritika sistema (slovenskega) s stališča in v imenu celotnega naroda. Uradna slovenska politika je ostala precej mlačna in rezervirana do vseh akcij študentov, v odgovorih na poslanska vprašanja pa so bile ponovljene fraze o dobrososedskih odnosih, o poslanstvu manjšine. Bila je izrečena običajna graja ekstremistov, ki da kalijo dobrososedske odnose. Bilo je absurdno pričakovati (kot so nekateri med študenti pričakovali), da bodo Stane Kavčič, Sergej Kraigher ali Janez Vipotnik zavzeli kakršnokoli uradno stališče do dogodkov na Koroškem, ker bi to pomenilo, da sistem sam sebe kritizira. (Spomnimo se, da so bili postavljeni slovenski konzuli v Italiji in v Avstriji, spomnimo se na prijateljske obiske naših najvišjih v sosednih pokrajinah.)

Akcije za manjšino so imele značaj populističnega gibanja med samimi študenti, ker sta socialna in egalitarna sfera zapostavljena. Narodnostna manjšina je v večini primerov tudi socialna manjšina – zlasti glede vpliva in moči (emancipacija in kvalitetna participacija).

Sam revolucionarni pojem egalitarizma v politični in strokovni terminologiji pridobiva negativen pomen, namesto tega pa se uvaja pojem diferenciacije, ki pa izhaja iz dozdevne enakosti glede možnosti (princip demokracije), kar pa se dejansko enači z konservativnim pojmom neenakosti (po sposobnosti).

Prava negativna funkcija nacionalizma pa ostane še naprej zakrivanje razlike med narodnim in razrednim. Narodni interes je splošni interes družbe, njegov predstavnik in verodostojni tolmač pa je nacionalna birokracija. V zadnjem času izoblikovanje splošnih interesov družbe prehaja v roke tehnokracije (znanosti!), tako da celo partija postaja izvršitelj tehnokracije. Razredni interes kot posamični interes se potaplja v narodnem, splošnem.

Problem socialne diferenciacije in vprašanje zamejcev kot posamična interesa se postavljata naproti splošnemu.

Ali drugače: narodni interes se kaže v ekonomsko-gospodarski stiski naroda kot države, ne pa v ekonomski stiski pripadnikov naroda. Zato se lahko problem socialne diferenciacije zideologizira za potrebe temeljne kritike sistema oziroma njegove ekonomije. Kritika politika se postopoma spreminja v kritiko ekonomije.

JOŽE KONC

ZVEZA MLADINE – NJEN PRAVI OBRAZ (II)

AKTIVIZEM: PESEK V OČI

Nekoč je bila navada, da so ljudem natresali pesek v oči. Tako potem niso mogli videti, da se ne dela prav nič.

Vsi učbeniki občin sociologij pa ugotavljajo, da je pri nas vse drugače. Zato se danes ljudem meče pesek v oči tudi – drugače. Kajti naša ljuba birokracija je še preveč aktivna in zdi se mi, da imamo vse preveč raznih sestankov, sej, konferenc, povesetov, seminarjev. Več kot je potrebno. In kar se tega tiče, predstavlja že v prejšnjem članku okrcana Zveza mladine veliko šolo bodočih diskutantov in govornikov, kajti skozi to stopnjo gre vsak mladinec. Zveza mladine pa postane najpripravnější odskočna deska za kariero: poslanca, partijskega voditelja, sindikalnega funkcionarja. Dovolj je, če si za dokaz preberemo nekaj biografskih podatkov raznih funkcionarjev mlajše, torej povojne generacije. Reelekcija in vse, kar je v zvezi z njo, pa predstavlja demokratsko burko, razprodajo nazivov in funkcij, ne pa resnično možnost zamenjave in osvežitve kadrovske strukture na vodilnih mestih.

Aktivnost je že zdavnaj postala pogoj, ki pa je vezan na poslušnost – pa čeprav demokratičnega centralizma ni več. Vsaj uradno ne. V medsebojnih odnosih v raznih organizacijah (in sem spada tudi Zveza mladine) pa nastajajo različna razmerja, ki niso nujno vezana na pisano besedo v pravnih in statutih. Korak naprej in že smo pri teoriji, ki je med funkcionarji priljubljena; recept pa je enostaven. Glasi se: bodi priden, prizadeven in nena-domestljiv, prišel bo tvoj čas, dobil boš funkcijo, ko boš lahko povedal, kar misliš, in storil, kar želiš. Naj je ta teorija stokrat realna, ne morem je sprejeti; zato, ker je hinavska.

Aktivnost je predpogoj za aktivizem, za lotevanje resničnih in izmišljenih, napihnenih problemov, za debatiranje o lažnih dilemah. Vse to mladino odbija. Vendar ne vso. Kajti določenemu krogu je to všeč in ni treba mnogo razmišljati, da bi uganili, kdo so ti mladinci. Srečali jih bomo na

konferencah, sestankih, plenarnih. Če se boste udeležili dveh ali treh seminarjev, jih boste spoznali, kajti tam jih boste spoznali, kajti tam jih boste stalno srečavali, ene in iste, včasih celo na seminarjih s popolnoma enako temo. Morda so tudi izjeme, našli pa se bodo tudi taki, ki bodo mislili, da sem si prav njih izbral za model zgoraj opisanega aktivista.

Aktivizem daje privid družabnosti, ki se pa konča pri manevriranju na sejah, pri pisanju referatov (seveda naročenih) za konference, pri morebitni razdelitvi nagrad najaktivnejšim. Daje pa nekaj, kar to odtehta, to pa je občutek moči, če ne drugje, v lastnem aktivu. In ta odtehta vse.

Aktivizem je privid, vendar nevaren.

Aktivizem zahteva veliko časa, nekaj sposobnosti, veliko energije.

Aktivizem je vzrok, da se mi studi beseda aktivist. Pa čeprav so bili aktivisti včasih drugačni.

Aktivizem je postal kriterij. Ni važno, za kaj se zavzemaš, važno je, koliko funkcij si opravil s povprečno uspešnostjo. Prav ta kriterij je poenotil naše volitve in spominjam se, da je neki humorist nekoč rekel: „Izvolite jajce, pa ga izbirajte“. Aktivizem je anonimen. Aktivizem je nezanimiv. Aktivizem je vseobsegajoč, prevladujoč. Aktivizem je nevsezadnje zastrašujoč.

Aktivizem je nevaren, ker zahteva prilagoditev in onemogoča dialog in ne nazadnje akcijo. Aktivizem je mentaliteta, ki jo karakterizira šablona, neživljenjski pristop, dolgočasna mladinska konferenca, z rdečo zastavo pogrnjena miza delovnega predsedstva.

Parola sodobnih mladinskih aktivistov je, da uporabljajo akcijski jezik. Ta se glasi, da je treba delati z mladino. Zdi se mi pa, da voljeni mladinski funkcionarji mladino predvsem predstavljajo in zastopajo – vsaj morali bi jo. Če pa delajo z mladino, je to še en dokaz za to, da jo želijo izoblikovati tako, kot bi bilo njim všeč. To jim ne uspeva, kajti za večino mladine so nezanimivi. Zato pa jih to utrjuje v zavesti, da je edinole njihova pot pravilna.

MLADEN ŠVARC

NADA ZUPANČIĆ

(NE) MIR

(Odlomki iz sanj)

Vožnja je tiha; negibnost negibna; zvenenje slutenobnega pričakovanja; ozračje je gosto, zavešeno z opečnato neodločljivostjo. Bela, emajlirana ploščad drsi po prostoru. Sedem togih postav, sedem obrazov razvrščenih v krog; dekile in šest fantov v motnem vetru na poti iz teme neznankam. Oči vseh so uprte v vse; oči vseh so slepe, le še blede svetlikanje. Za njimi ostro grmadenje pločevine zamolklega leska, robovi parajo prostor. Lesk je podoben ZVOKU, je čisto na robu med mrtvilom in sproščanjem, ZAZVENEL BO, ZAZVENEL BO, ZAZVENEL, ZAZVENEL...

Obraze fantov pokriva rumen puder, rumen, zelo rumen, hladno rumen; ustnice so violičaste in gladke kot ribja hrbtišča. Dekletova obraz je bel in napet. Ribja hrbtišča razklenijo strogost, razvlečejo črte obraza za smeh in onemijo – smeha ni, niti kakega hropenja, sploh nobenega glasu, le bleščanje in prelivanje senc nad ploščadjo iz emajla.

V tem ozračju je vsako gibanje počasno, togost je počasna, brezglasnost je počasna, napetost je počasna. Ko telesa nazadnje zatrepečejo, zatrepečejo počasi in potem počasi zanihajo oglate gibe. Smeh se splošča, se osvobaja, podira zavore; smeh je težak in zloben, pritajeno polzi med zobmi, se vsipa čedalje bolj hrupno in se v kepah lepi na obraz dekleta, na telo, da postaja topla in vlažna in čedalje manj negibna. Dekle se boji, iz obraza izgineva vsa mistična prosojnost. Rada bi ostala negibna. Strah jo je; veke in ustnice zatekajo, potem zajoka popačeno.

V višini njenih oči trepetajo beli kosčeni prsti; eno samo prasketanje leska. Vdolbine na dlaneh ji ponujajo srebrne kovance, njena zavest je polna kovancev, zenici sta kovanca; v ozadju se krohoče rumena maska. Iztegnjena prsta preudarno jemljeta kovanec za kovancem in jih sploščata na ploščad; tik pred njenimi očmi; drugega za drugim, drugega za drugim, drugega za drugim, drugega za drugim... utrujajoče dolgo.

Nekaj se je moralo zgoditi, prav gotovo; zadaj za opečnatimi obzorji, ki so podobna kulisam iz lepenke. Na vso moč se trudi, da bi dognala, kaj je bilo, kaj se je zgodilo, da je obsojena na to potovanje; stegnila bi roko in predrla lepenčna obzorja, a so nedosegljivo daleč, čeprav jih čuti po vsem telesu. Spomin se spotika nazaj, leze čez pločevino; neučakana rezila se zajedajo vanj, lesk ga žge, da ni ničesar za kar bi moral obstajati.

Od dekleta je ostal samo še idiotski jok, čisto bebast jok; drobna postaja, čisto pri tleh se krči, stisnjena ob svoje lastno okostje, ki se ga v grozi oklepa.

2

Soba z nizkim stropom in stekleno steno. Sprememba prostora je zelo otipljiva. Dekle je mirno. Samo tipa okoli sebe. Šest spremljevalcev tipa okoli sebe. Vse je zelo otipljivo, prav puščobno.

Dekle povesti roki k telesu in tako obstane in tako stoji in prav nič ne počne.

V tej popolnoma tuji sobi je kar tako, po naključju odkrila dva predmeta svojega otroštva, neverjetna slučajnost. Podolgovat, oblazinjen stol iz svoje otroške sobe – slonokoščene barve in enaka zakonska postelja iz spalnice staršev.

Vračanje ali ponovno odhajanje v vetrovne noči. Med hišami so napete žice in na njih nihajo svetilke. Noči brez spanja; premetavanje svetilk nad parkom; po sobi se podijo sence in se v svojem grotesknem plesu spotikajo ob slonokoščeni stol, kamor je naložila drobne keramične vrče, izvezene blazinice iz črnega žameta in Šeherezadine pravljice. Dolgo strmi vanj iz svoje postelje in si zatiska ušesa. Veter tuli. Pokriva se z odejo, krči se, da bi bila čisto drobna, a se ne more skriti.

V bolniški sobi za cvetličnimi vzorci paravanov ležijo bolne ženske; diši po limonah, soba je polna tega vonja, ki je razpolovljen, suh, sredica skrčena in nekoliko posivela. Ženske s prerezanimi dojkami kolnejo prostaško, šepetajo strastno, tulijo živalsko. Ne vidi jih. Ker je polno cvetja v belih okvirjih. Samo mamo. Njene prerezane dojke, mlahavo in ostudno razpotegnjene po rebrih, popolnoma usahle prsi. Nikamor ne more. Nikamor noče.

Minja prihaja pogosto. Nikoli se ni mogla sprizniti z njenim mozoljčastim obrazom in plavimi lasmi. Klepeta in stresa z glavo vmes pa živčno kadi. Neko noč pride k njej v posteljo. Čisto tiho se razpravi in razširi oster vonj po potu. Leže in čaka. Ko se vrata drugič odprejo ve, da prihaja Tija. Podrsava po parketu velik in debel in zadržuje dih. Vrže odejo z Minjinega telesa, potem je vse tiho, neznosno tiho, dokler Tija ob postelji ne poklekne in zarije glavo na Minjin trebuh. Potiho govorita, rotita...

Sedi na gugalnici in se poganja. Tija stoji spodaj in se smeje, brki poplesujejo po vsem obrazu.

„Tija, Tija, glej!“ – razširi roki. V naslednjem hipu obleži pri njegovih nogah krvava. Prime jo v naročje in teče z njo po stopnicah.

„Mala, mala, mala!“ – pozibava jo in ji briše kri z obraza.

Tija še vedno kleči ob postelji, hrope in stoka, Minja ječi.

„Spi mala, spi!“ – začuti vlažno roko na obrazu. Soba je polna mrzličnega šepeta.

„Spi deklica.“

Vidi ga, kako ji maha z balkona. Morala bi steči. Pa ne teče. Hodí počasi. Tija jo pri vratih zagradi in vrže v zrak.

„Nekaj sem ti prinesel.“ Nosi jo po stanovanju.

„Marija, otrok je že doma.“

„Prinesel sem ti čika Jovana Jovanovića-Zmaja.“ In je res. Skobaca se iz njegovega naročja, prime knjigo in mu jo izroči.

„Ne maram, lažnivec.“

Smeh splahni. Tija splahni, se obrne in odide. Sliši njegove korake. S stisnjenimi pestmi sloni na vratih. Tija teče po stopnicah.

„Nisem hotela, nisem hotela.“ Tija je že v drugem nadstropju.

„Tija, vrni se, Tija.“ Po hodniku odzvanja. Vežna vrata se zaloputnejo.

Čez pokopališča na vojvodinski ravnini večno piha veter. Nekajkrat se je peljala tja v črnem, rdeče oblazinjenem taksiju. Tam se ne bo nikoli nič spremenilo, vsak njen obisk bo natančno tak kot vsi prejšnji. Še celo profil taksista bo večno enako tog in nerazrešljiv. Drevored, morda so topoli. Vsakič sreča kak pogreb; potke med parcelami, na dolgih drogovih tablice iz črne kovine in bele številke. Zelo jo zebe. Išče dolgo. Potem stoji brez misli pred na pol preperelo leseno tablo s črkami – med nekim davno mrtvim in ničemur podobnim cvetjem.

3

Dekle še vedno stoji v tuji sobi, za katero ne ve kam spada, katera ulica, katero mesto? Še vedno strmi v slonokoščeno barvo. Njeni spremljevalci se bližajo stolu z zavistjo in zlobo. Izmislili so si igro. Puder se je nagubal v drobne črte ugodja, zelo spokojnega, preračunljivo preiščenega ugodja. Zagrebijo stol in ga privlečejo pred njo. Fant v ogrinjalu, ki sega do gležnjev zleze nanj in se skuša zrvnati, a se mu nikakor ne posreči. Podpirajo ga z vseh strani. Roki neznosno bingljata, veki sta komaj še rahlo odprti. Dekle je gledalec. Opazuje nihajočo skulpturo rok in obrazov. Pričakuje, da se bo kaj zgodilo, kaj presenetljivega, da bo kdorkoli kaj napravil, ali da bo oni omagal in padel, ali karkoli. A ne zgodi se prav nič. Dekle se začne umikati.

„Naj ostane!“ ji kričijo, gleda naj, naj se ne premakne. Dekle pospeši korake. Mora oditi. Kamorkoli, mora, na kakršenkoli način. Boji se jih. Skulptura razpade. Šest fantov se v strnjeni vrsti pomika proti njej. Soba je zelo dolga in zelo nizka. Lahko bi se celo večnost tako preganjali. Pada, pada, pada, padaaaaaaa; na zakonsko posteljo iz spalnice njenih staršev; že dolgo tega. Obraz njenih spremljevalcev se globoko in počasi sklanja za njo.

ČLOVEK V ZBIRKI TRIBUNE

Ko že osmič, devetič, desetič povem isto stvar, se zalotim, da uporabljam podobne besede, stavčne zveze se ponavljajo, na istih mestih postavljam premore, ob isti vsebini znižujem ali zvišujem glas. Iz resne informacije nastaja nekaj, kar bi bilo še najbolj podobno zarotitvenemu obrazcu, ki samo s svojo pristojnostjo preganja nevarnost in prepričuje omahljivce.

Tako se dogaja, ko govorim o študentski založbi (Zbirka Tribune), ko ponavljam nekaj, v kar trdno verjamem, da zapuščam območja zdravega razuma, pričnem uporabljati vedno več „moramo, hočemo, nepreklicno, dokažimo...“.

INFORMACIJA

Prva knjiga Zbirke Tribune je že izšla. Milan Dekleva je napisal 51 haiku pesmi in jim dal naslov MUSHI-MUSHI. Uvod je napisal Tomaž Kralj. Knjigo je opremil Kostja Gatnik. Stane 12 dinarjev. Knjigo spremlja plakat.

Pred izidom je leta 1923 izišli zbornik literarno kritičnih člankov Leva Trockega (Bronstein) pod naslovom LITERATURA IN REVOLUCIJA. Knjiga, ki odreja možnost zasebne proletarske kulture. Knjigo spremlja plakat.

Pripravlja se tretja knjiga. Bora Čosić: VLOGA MOJE DRUŽINE V SVETOVNI REVOLUCIJI. Knjiga z uspehom in poučno literarno vrednostjo.

ČLOVEK V ZBIRKI TRIBUNE LJUDEM

Knjige Tribunine zbirke so namenjene avtorjem. Knjige Tribunine zbirke so namenjene bralcem. Torej vsem, ki verjamejo, da je mogoče živeti malo drugače. Kako drugače lahko živijo avtorji? Življenje v Zbirki Tribune je življenje mimo urednikov in lektorjev in ni staranje rokopisov v zaklenjenih ali odklenjenih predalih. Življenje knjige iz Zbirke Tribune je življenje hitre objave in tvornega avtorjevega življenja s knjigo od njenega začetka do njenega natisa. Tribunine knjige bodo knjige, ki so doživljale blokado, ki je nihče ne zna razložiti, pa je tudi nihče noče prekliti. Tribunine knjige izhajajo, ko je literatura v njih živa, saj se pojavlja v času svojega nastanka.

INFORMACIJA

Se v tem tednu bodo v vseh ljubljanskih knjigar- nah prodajali haiku poezijo MUSHI-MUSHI Milana Dekleve. Tudi na fakultetah.

KAJ JE TOREJ TREBA STORITI

Treba je razumeti, da je prerod študentske zavesti in gibanja najtesneje povezan z oživitvijo študentskega kulturnega življenja. In eden najbolj upanja vrednih projektov Študentske kulturne akcije je rojstvo in rast študentske založbe. Umetnost in znanost skupaj – sta šele kultura. Študentska založba (Zbirka Tribune) je namenjena tudi objavljanju študentskih znanstvenih dosežkov, ki kot seminarske ali diplomske naloge ostajajo v arhivih.

INFORMACIJA

Avtor knjige MUSHI-MUSHI in njegovi prijatelji so prodali že 150 izvodov. Knjiga je tiskana v 1000 izvodih. Storitve, da bo knjiga prodana.

NE DAMO SE

Naša založba in njena zbirka ne more živeti brez bralcev, kot se je to posrečilo marsikateri založbi in marsikaterim zbirkam. Uspešno prodana knjiga omogoči natis nove knjige. Drugače ne gre. Mora iti!

M. S.

OTOŽEN SEM

ali zakaj Eksp. gledališče GLEJ ne bo napredovalo

Zato, ker moj spaček ni postal nov, ko sem ga prebarval, ostal je prebarvan (prenovljen) spaček.

Zato, ker GLEJ ni pokazal nič bistveno novega, GLEJ kaže prenovljene stvari.

Zato, ker je dvorana zamegljena od predragih parfumov in zakrita od visoko zaidanih priček premierskih dam.

Zato, ker se GLEJ giblje in manevrira znotraj že obstoječega prostora gledališča, GLEJ noče ven.

Zato, ker odpira samo eno novo dimenzijo, postaja arhiv. GLEJ omogoča gledalcem videti stvari, za katere jih je ljudska demokracija prikrajšala.

Zato, ker GLEJ služi za osebno očiščenje slovenskih igralcev, redno zaposlenih v ostalih gledališčih, v GLEJ delajo stvari, ki jih veselijo.

Zato, ker GLEJ samo vzpostavlja naraven red, ki je naraven tudi brez GLEJA.

Zato, ker GLEJ predstavlja mladostnost preko mladih mladim, ki so to le še zaradi najmlajše italijanske mode, ker so mladi le zato, ker jih stari še ne pripustijo k sebi.

Zato, ker pravi gospod s kravato Milanu, ki sedi na pultu garderobe – tovariš, saj to je vendar gledališče! –

Zato, ker je torej GLEJ gledališče in je malo življenja.

Sicer pa mi je kar všeč, saj drugega ni.

In zakaj sem otožen? ! Ker ni Marjetke.

B. CIZEJ

KONCEPT RAZSTAVE UMETNOST NA TLEH JUGOSLAVIJE OD PRAZGODOVINE DO DANES

Na tem mestu ne bom vrednostil učinka te za Jugoslavijo pomembne razstave. Počakal bi tudi s pohvalnimi besedami, ki jih v zadnjem času beremo in slišimo vsepovsod. Sodim namreč, da bomo o resničnem učinku razstave lahko pisali šele ob njenem zaključku, ko bomo lahko tudi že strnili kritična razmišljanja tujih strokovnjakov in ne nazadnje tudi mnenje pariškega kulturnega občinstva. V tem trenutku nas bolj zanima drugo vprašanje, ki ga je razstava postavila s svojo prisotnostjo v enem izmed središč zahodnoevropskega kulturnega prostora.

Oglejmo si koncept razstave ter si skušajmo zamisliti odnos med jugoslovansko umetnostjo in pripravljeno francoske kulturne publike za njen sprejem. Razstavo namreč obravnavam kot hotenje vseh naših nacionalnih kultur, ki se jim je odprla možnost, da pod skupnim imenovalcem jugoslovanske umetnosti uveljavijo svoje mesto v svetovni kulturi. V likovni kulturi smo namreč zahodni Evropi znani le kot obrobna pokrajina, z ljudmi, ki se trdno oprijemajo svoje neoskrnjene folklore – to pa je tudi edino, kar lahko naši narodi pokažejo iz svoje kulturne preteklosti. Francozi so z velikimi razstavami za njih podobno obrobni kultur (npr. ruske, iranske) skušali svojo publiko pripraviti na take manifestacije – skušali so jim predstaviti dosežke svetovne kulture v snišlu ideje o imaginarnem muzeju. Rad pa bi spomnil na to, da se marsikatera izmed teh razstav ni uveljavila.

Naša razstava ima kronološki stilsko-zgodovinski koncept. S tako zasnovano naša umetnost težko vzdrži kakršnekoli primerjave in se po nepotrebnem podvrže modelu tistih odnosov, ki mora v svoji teoretični zgradbi nekaj označiti kot ne- bistorično in obrobno. Seveda na želimo naše umet-

nosti uveljaviti na mestu, ki ji ne pripada. Želimo le, da ji kot pojavu strokovnjaki posvetijo vso potrebno resnost in objektivnost. Za to pa bi morali naši strokovnjaki pred razstavo izvesti novo klasifikacijo del glede na vključevanje v univerzalno svetovno kulturo. Tako bi seveda opustili marsikateri le ilustrativno postavljeni eksponat, obenem pa bi morali poudariti nekatera dela, ki so odraz avtonomnih pojavov pri nas. Provincialnosti, epigonstva in časovnega zaostanka ne obravnavam kot svetovno zanimivih pojavov. Tak koncept razstave bi tudi že med nastajanjem morda sprožil potrebno prevrednotenje naše umetnosti v širši, gibljivejši zasnovi.

Ob razstavi, kakršna je, pa že lahko preberemo med vrsticami sicer korektnih francoskih kritik marsikateri ironičen očitek. To lahko vidimo že iz izjav, ki jih naši poročevalci kot absolutno pohvalne posredujejo domov. Medtem ko razstavljeni eksponati arheoloških dob s svojo Evropi neznano izjemnostjo presenečajo in ko naše zgodnje dobe navdušujejo z raznorodnostjo, pa to navdušenje ob množici le kulturnozgodovinsko pomembnih del zadnjih stoletij plahni. Ob umetninah najnovejše dobe pa ostaja kritika zmedena, čeprav skuša biti vljudna. Naši kritiki so že začeli poročati, da je bilo morda nepotrebno postaviti na tako razstavo dela 20. stoletja. Pred razstavo pa, kakor se zdi, isti ljudje niso imeli časa razmisliti o tem. Vse svoje moči so porabili za zakulisna forsiranja „svojih“ umetnikov. Francoska kritika priznava Jugoslaviji, da je najtolerantnejša izmed vseh vzhodnoevropskih držav do modernih gibanj. Zdi se ji tudi, da smo pokazali premalo naivne umetnosti. S takimi izjavami pa se porušijo vse naše želje, da bi s svojo preteklostjo dokazali, da je naša umetnost več kot le naivna in ljudska. Zopet nas prevzame občutek, da smo ostali za Pariz in za širši kulturni prostor le akterji obrobne dogajanja.

JURE MIKUŽ

ZOOM

Zima se umika, zatočnost prebivališč mori; v vetru prerajajoči se čas biča osvobajajočo odprtost prostorov, umikanje v dolgočasje dvoran traja.

16.000 ljudi tolaži Evstahij iz Šiške, plima preproščine preplavlja v naivnem samozadovoljstvu otopelo srenjo, mlaka obledelega jezika zaudarja, močvirje koketiranja in v samoprevari porojenega smeha golta. Diletantstvo ostaja. Nov Dostojevski šepa v Jupitrovi spremljavi (blazno kvaliteten premik od lani donečih revolverskih strelav).

Vsakdanje polprazna, a dobro zakurjena Drama. Končno en Čehov, da se zavemo, čemu in zakaj je prisoten še danes. Blaga in nenasilna prisotnost številnih in razlikujočih se misli, idej in stremeljenj. Polifonija hkratnih in netekmujočih, v moči, veljavi in teži uravnanih prepričanj, variacije glasov in intenzivnosti izrekanja. Možno izhodišče novemu? Vse v rokah nekega Babiča, ki nekemu za nekaj „ne izpolnjuje pogojev“. Odlično v prvih dveh dejanjih, v nadaljevanju v upadli intenzivnosti, predvsem manj izdelano. Ena redkih režij, ki dojema in daje celoto, Izredni kreaciji Zupančičeve in Kosmača, predvsem slednjega, ki je svojemu igraltvu odprl popolnoma nov prostor, novo možnost. A Drama sameva, polprazna odmeva...

Zahvaljeno Štajerje. Hvala za končno odstopljeno klasje, za sleherno zrnje in plevo neskončno zahvaljeni. Naj zveči „prestonica“, kar je zgrizlo obrobje, naj se vsaj enkrat obrne veter. Baje so trumoma hodili kmetje, telovadili borci, gobezdala je „Katedra“. Toliko prežvečeno, prepojeno, težko da se mi obrača, upira spomin na premiero, na vse tisto čvekanje o filmu, ki da ga „s polno pravico smemo imenovati slovenski“. Slovensko je: trta, koruza, pa trava, pa pujska, pa muca, teliček in krava, pa vinček, pa jabčka, pa jajca pa Drava; in žganje, pa Viba, pa Majda, pa štala. Pa kaj me briga slovenski -a, -o; le te lažne slave ne zmorem. Kdo dela film, buče? Pavlovič ga je, pa Serbedžija. Pavlovič je prišel, pa je bilo vse mrtvo, vse servis zanj, vse je premetal, pregnetel, predelal in ni slabo, kar je naredil. A vse skupaj nič novega – to smo že videli, že vzeli, od tod ni poti; to je jugoslovansko-filmska sinteza in kot taka ne slab, a filmsko dovolj šablonski izdelek. Zato, ker je Pavlovič že delal in naredil kaj mnogo boljšega, filmsko in idejno bolj izostrenega.

Ni slave, ni nacionalnega triumfa, le razkritje uslužnostne dejavnosti in kljub vsemu lekcija domačemu filmu.

Zima mineva, v upanju vznika nova pomlad. Pravkar seznanjen z dejstvom, da „Komunist“ že krega Tribuno. Tej Tribuni nežno narcisoidno zavezan, vztrajen v lastni boga zanikajoči podobi, križarim med ljubljanskimi trafikami in iščem tozadavnega „Komunista“. Ne vem, če sploh je v prosti prodaji, pravi prodajalka v Nami. Iščem ga prvokrat pri skoro petindvajsetih letih. In v tem je nekaj tihe tesnobe.

SCIENCE MACHT FREI

„Socialistični buržuji hočejo življenjske pogoje moderne družbe, toda brez bojev in nevarnosti, ki nujno potekajo iz njih. Hočejo obstoječo družbo, toda brez elementov, ki jo revolucionirajo in razkrajajo...“

Svoj ustrezní izraz doseže buržoazni socializem šele tedaj, ko postane gola govorniška figura.

„Svobodna trgovina! – v interesu delovnega razreda. Zaščitne carine! – v imenu delovnega razreda. Zapori v samici! – v interesu delovnega razreda: to je zadnja, edino resno mišljena beseda buržoaznega socializma.“

(Marx-Engels
„Manifest komunistične partije“)

„Suvremeno industrijsko društvo tendira totalitarizmu na osnovi njegove tehnološke baze. Jer „totalitaran“ ne znači samo teroristično političko koordinacijo društva več, takodjer neteroristično ekonomsko-tehnološko koordinacijo, koja djeluje posredstvom manipuliranja potrebama, dodjeljujući interese. Ona tako sprečava izbijanje efikasne opozicije protiv cjeline.“

(H. Marcuse, „Čovjek jedne dimenzije“)

Misel, izrečena v „komunističnem manifestu“, se vedno bolj udejanja. Skozi zgodovinski razvoj se zelo lepo ločujeta dejanska revolucionarna akcija in gola govorniška figura, ki bi jo lahko imenovali tudi politično frazo. Vendar razen v „Komunističnem manifestu“ še nisem zasledil teoretičnega prispevka, ki bi se podrobneje ukvarjal z odnosom med revolucionarno akcijo in vlogo politične fraze v njej. Morda zaradi tega, ker je politična fraza prevzela nase znaten del revolucionarnega oportunitizma in ga spričo birokratskih potreb vulgarizirala ter spremenila v njegovo nasprotje.

Čeprav smo se tega bolj slabo zavedali, smo ves čas našega razvoja imeli opraviti s politično frazo, ki je bila vedno pri roki kot nadomestilo za resnično revolucionarno akcijo. Njeno osnovno poslanstvo je bilo natančno tisto, kar je ponavadi ostajalo neizpolnjeno ali na pol poti.

Vloga, ki jo je politična fraza nekoč v birokratski strategiji tako uspešno opravljala, kaže danes njeno iztrošenost in votlost.

In kaj hoče politična fraza v tem trenutku? Tega ne vem. Vem le, da je njena prisotnost očitna, šarmirati hoče z novim „znanstvenim“ besednjakom.

Glasilo slovenske „Jevice“ „Komunist“ nam v eni zadnjih števil prinaša „Teze o idejno-političnih vprašanjih vzgoje in izobraževanja“. Ob tej priložnosti ima čitatelj čast spoznati nanjnovejšo zbirko „modroslovnega“ kvasenja pomešanega z „znanstvenim“ slepomišljenjem na najvišjem nivoju.

Poglavitna dilema, s katero se ubadajo „teze“, je, kako izboljšati učinkovitost na področju vzgoje in izobraževanja ter se čim uspešneje približati družbi izobilja (ki nam je znana iz lepih barvnih filmov ameriške ali kake druge produkcije? Iz povedanega izhaja, da je del družbenega prizadevanja, ki se imenuje vzgoja in izobraževanje, neučinkovit in da smo zato veliko manj potrošniška družba, kot bi morali v resnici biti.

Morda ni naloga „Tez“, da se ukvarjajo z „banalno zgodovino“ in raziščejo pota, po katerih so razvite industrijske družbe dosegle to toliko opevano izobilje, po katerem ves čas gorieče hrepene njih avtorji. Ravno tako ni naloga „Tez“, da povedo svojemu čitateljsstvu ceno, ki jo razvite industrijske družbe plačujejo za svoje bolj razvite potrošniške nagone.

Najvažnejša naloga „Tez“ spričo povedanega ostaja: kako navdušiti javnost za svojo tehnokratsko vizijo družbenega razvoja. To navdušenje postopno prehaja v delirij, ki ne skriva navdušenja nad „odkritjem“ čarovne formule, ki bo odpravila vse tegobe in napeke.

Ni posebno težko uganiti, da imamo v „Tezah“ opravka z zdravorazumskim vzhiče-

nim pojmovanjem znanosti; to zdravorazumsko pojmovanje jemlje znanost kot vsem nam evidenten pripomoček napredka. Znanost kot bližnjico na poti k družbi izobilja, znanost kot popolnoma jasno in učinkovito formulo razvoja.

Vsi moramo na kolena pred tem novim „znanstvenim“ razodetjem, če ne nas utegnejo proglasiti za zavirače napredka in saboterje razvoja. Takšna „znanstvena religija“ skuša strpati v svoj model celotno družbo, ne da bi se morda najprej lotila kritične analize obstoječih razmer.

Kategorično trdim, da bi bila najprej potrebná kritična verifikacija pogojev, v katerih začenjamo graditi družbo prihodnosti. Vsako nasilno in nekritično prenašanje razmer razvitih industrijskih družb smatram pri tem za poceni in demagoško ter v skrajni konsekvenci zgolj za govorniško figuro. Zelo nepričljivo spričo tega deluje kopičenje besednih zvez na temo znanost v omenjenih „Tezah“.

1. Razvoj znanosti in tehnike
2. Spremembe strukture proizvodnih sil
3. Znanstveno-raziskovalno-organizirano in upravljalno delo
4. Znanstveno-tehnološka revolucija
5. Znanost in znanje
6. Sodobna tehnologija

Nisem zoper znanstven pristop k problematiki vzgoje in izobraževanja, vendar le s pogojem, da smo prepričani, da natanko vemo, kakšna je stopnja in domet znanosti pri nas (brez megalomanskih iluzij), kaj lahko in česa naša znanost ne more uporabiti iz dosežkov znanosti razvitejših okolij in na koncu, če naša znanost nima nekega zelo prozaičnega namena, ki se v „Tezah“ tako nesramežljivo ponuja, in sicer: postati s pomočjo znanosti še bolj potrošniška družba, kot smo že sedaj. Potem je vsa skrivnost „znanstvene metode“ zgolj sinonim za bolj uspešno tehnokratsko manipulacijo.

Nahajamo se nekje na začetku intenzivnejšega industrijskega razvoja, ta razvoj bo imel nek smisel in bo predstavljal novo kvaliteto le, če se bomo znali izogniti vsem tistim napakam, ki so že globoko zakoračile v post-industrijsko obdobje.

Žal „Teze“ ne kažejo na to, da se mislimo tem napakam izogniti.

Za nami tako ostaja popolnoma neosmišljena preteklost, vendar ne kot izkustvo neadekvatne prakse, temveč nepretregana veriga uspehov, ki so v svoji logični iztočnici morali pripeljati do tega, da smo se odločili za nov člen in mu izbrali zvoneče ime – znanost. Skozi ta člen v verigi naših uspehov pa se jasno kažejo obrisi sijajne bodočnosti, bodočnosti družbe izobilja ali Huxleyevega „Krasnega novega sveta“.

Moreče navno nastopajo v „Tezah“ pod novimi imeni stare ideje. Avtorji si dovolijo tudi majhen poskus, puste nas pokukati v to barvito poslikano bodočnost kot posameznike z vso sedanjo nepopolnostjo in mizerijo. Vendar tudi ta poskus ni brez smisla, njegov poduk je v tem, da kaže na velike naloge, ki stojijo pred našo vzgojo in izobraževanjem, ki bosta morala postati prva protagonistata tako pojmovane znanstvene preobrazbe družbe.

Ze površnemu bralcu postane ob branju „Tez“ jasno, da je kritična (revolucionarna) preobrazba družbe nadomeščena s poceni reformizmom, v katerem bo glavno vlogo odigrala nekritično pojmovana znanost. Stare metode politične manipulacije so nadomeščene s tehnokratsko kvazi znanstvenimi prijemi. Od reform obsedena tehnokracija se vrti v krogu, vsebine v njenih dokumentih že zdavnaj ni več, nenehno pa se spreminja terminologija, ki v bistvu ne more biti kaj drugega kot dobra stara politična fraza.

Popolnoma odveč so spričo tega vzletli na področje etike, morale itd. Morda se je komu izmed sestavljavcev „Tez“ zdelo koristno, če bi na ves ta „znanstveni“ konstrukt obesil še malo „staromodnih“ etiket, tako da bi tudi med „konservativci“ našle „Teze“ kakšno odmevnost. Zanimalo bi me, če je mogoče, da si znanost ustvarja neko posebno etiko, moralo ali sklop etičnih norm? Ali pa bomo morali v poskus s kombinacijo stare „preživele“ etike in znanstvene misli in bomo ustvarili neki priročnik obnašanja (kodeks poslovne morale) v bodoči družbi?

Zanimivo vlogo odmerijo sestavjalci „Tez“ religiji v naši družbi. V „Tezah“ religija nastopa kot poglavitni sovražnik in idejni diverzant v naši novi „znanstveno“ fundirani šoli. Naravnost donkihotsko je tole obsojanje religije kot edinega nosilca negativne idejnosti v naši družbi in to vseh 26 let povojnega razvoja. Po neštetih letih ateistične in „znanstvene“ vzgoje imamo pred seboj še vedno starega idejnega sovražnika. Svečano izjavljam, da imam te orwellovske logike dovolj in da odklanjam tak stalinistično propagandni trik. Mar nismo gradili ves čas naše vzgoje in izobraževanja na najbolj znanstvenih in ateističnih principih? Utrujen sem že od stalinističnega „ateizma“ in njegovih „uspehov“. Rotim vas, sestavjalci „Tez“, ne začenjajte znova stare štorije, tokrat na „znanstven“ način.

Ne morem si kaj, da ne bi bil skeptičen do „Tez“. Nastale so v trenutku preobrazbe naše celotne družbe, bile bi lahko res konstruktiven prispevek k tej preobrazbi, vendar po tistem, kar prinašajo, pomenijo korak nazaj. Pomenijo dokument, ki odraža miselnost in zahteve tehnokratskega dela partije.

P. S. Moj prispevek je urednik „Komunistične“ tov. Šetinc odklonil, češ da je preveč šokanten in neutemljen.

Javno pozivam strokovnjake s področja vzgoje in izobraževanja, da o teh „Tezah“ izrečejo svoje mnenje! Prepričan sem, da bo njihovo mnenje za tov. Šetince še pravi šok!

MILENKO VAKANJAC

(Eldridge Cleaver, trenutno v izgnanstvu v Alžiriji, je minister za informacije stranke Črni panter in urednik revije Ramparts. Ta esej je zapis z magnetofonskega traku, ki ga je posnel za Črne panterje.)

Okolje

Ena izmed poti k razumevanju sedanjih dogodkov na univerzah in srednjih šolah v ZDA je, da raziščemo, kaj je bistvo izobrazbe. V osnovi je izobrazba le izročilo tradicije, znanja, modrosti in tehnologije človeške zgodovine, izročilo prihajajočim generacijam. Hočemo, da se to znanje prenaša naprej, da bi omogočilo in pomagalo človeštvu v borbi za obstanek z okoljem.

Glede obstanka in obvladovanja našega naravnega okolja se srečamo z dvema osnovnima svetoma. To je svet prirode – boj za obstanek z danim svetom, za kar smo razvili tehnologijo. Tu imamo opravka z naravnimi bogastvi, s trdom zagotoviti si življenje od zemlje same. Na drugi strani je svet družbe, družbena situacija.

Seveda je prvotna borba s fizičnim okoljem. Celotna družba je organizirana tako, da lahko obvladujemo fizično okolje. Način organizacije poljedelstva, način organizacije industrije, način organizacije celotnega gospodarstva, način organizacije političnih dejavnosti v zgodovini človeštva, vse je služilo cilju, da nam olajša in nam omogoči boljše obvladovanje naravnega okolja. V teku stoletij se je razvil zelo zapleten položaj.

Sedaj mislim, da bi moral nekoliko pojasniti svojo terminologijo. Najboljša meni znana terminologija za razpravljanje o razliki med bojem s fizičnim okoljem in bojem z družbenim okoljem, je terminologija, ki jo je razvil Marx.

Marx pravi, da poteka boj s fizičnim okoljem v okviru ekonomske baze družbe. In na ekonomski bazi družbe stoji družbena nadstavba. Tako borba v družbeni stvarnosti poteka v okviru družbene nadstavbe.

Ekonomske baze tvorijo naravna bogastva, tehnika, industrija, vsi stroji in orodja, sredstva, ki jih je človeštvo razvilo za obvladovanje fizičnega okolja.

Družbena nadstavba

Vse družbene institucije, vse od izobraževalnih ustanov do bolnišnic, pošta, vse kar si predstavljate kot nekaj, kar spada k organizirani družbi, vse to je družbena nadstavba. Tu so se oblikovala naša življenja.

Sedaj preidimo k bistvu izobrazbe. V zelo preprosto strukturirani družbeni organizaciji, kjer tehnologija in učenje še nista postala zapletena, bi oče ali stric lahko predala tehnologijo naprej. Oče bi lahko naučil sina, kako loviti ribe, ali kako loviti s sulico, kamnom ali lokom. Toda ko postane položaj bolj zapleten in ko se dviga stopnja znanja in razumevanja do take višine, da zahteva od ljudi, da se omejijo na eno področje v predajanju znanja, se porodi problem. Ko postanejo ljudje učitelji, ko se specializirajo in posvetijo ves svoj čas prenašanju znanja, tedaj nastane tudi potreba po centralizaciji učnega procesa. Šole in univerze so se razvile z namenom, da bi tembolje izrabili človekov čas in energijo v danih okoliščinah.

Sedaj lahko razumete, da bi skupnost in vsak njen član v preprosti družbeni situaciji razumel, da služijo vse te izobraževalne ustanove celotni skupnosti.

Nesmiselno bi bilo, če bi se učitelj ali nekdo, ki ima na skrbi administracijo učnega procesa, ločil od skupnosti kot celote in si lastil vse znanje, ki je dediščina človeštva kot zasebno last. Skupnost bi tega ne trpela in verjetno bi poteklo precej časa, preden bi tisti, ki bi bili zadolženi za razširjanje znanja lahko ločili učni proces od skupnosti in si ga prilastili. Seveda sem dosedaj govoril, kakor da bi bila družba organizem, v katerem bi živeli ljudje v harmoniji, v katerem bi med seboj sodelovali, ne pa pripravljali napadalne vojne in bili v stalnem konfliktu. Temu pa v človeški zgodovini ni bilo tako.

Nadzor nad družbeno nadstavbo

V človeški zgodovini vidimo, da je bila družba razdeljena v razrede v nasprotujoče si etnične skupine, ki se med seboj borijo za obstanek, kakor si ta boj predstavljajo. Druga drugo zaslužujejo in žive na račun druge.

Tako moramo naš položaj gledati kot naš polo-

žaj v ekonomski bazi, glede na razredno borbo in glede na etnično borbo.

Ko se torej ozremo na našo sedanjo situacijo, ugotovimo, da tisti, ki so močni v naši družbi – zaradi njihovega razmerja do proizvodjalnih sil, ker so bogati, lastniki tovarn in naravnih bogastev, tako da so privilegirani v družbi – da so tudi sposobni dobiti nadzorstvo nad družbenimi ustanovami. Oni so tisti, ki lahko imenujejo ljudi, ki morajo sami niso bogati, niso lastniki delnic ali ne nadzorujejo naravnih bogastev in proizvodjalnih sil, ki pa so lahko zaradi svoje izobrazbe imenovani na vodilna mesta. Na vrhu družbene organizacije v ZDA je vladajoči razred. Tisti, ki vodijo ameriško gospodarstvo lahko vodijo celotno družbo in vsi mi, ki nismo privilegirani – črnci, mehiški Američani, Portoričani, Indijanci, Eskimi, praktično vsaka etnična skupnost, vključno revni belci in študentje iz srednjih premoženjskih slojev – vsi mi smo v položaju, da naša življenja vodijo privilegirani.

Boriti se moramo za obstanek toda ne proti naravi. Borimo se proti tistim, ki so uredili družbo v svoj prid.

Važno je doumeti, da moramo v to borbo z enakim obupom, z enako potrebo uspeti ali umreti, kakor se je boril z naravo jamski človek.

Glede na rasna nasprotja v ZDA je razredni boj skrit v našem etničnem boju, gospodarsko nas izkoriščajo, rasno pa nas diskriminirajo.

Šole

Dandanes se odvija boj izkoriščenih ljudi v ZDA na vseh bojiščih, najbolj senzacionalni in eksplozivni pa so bili spopadi na univerzah in srednjih šolah.

Jasno je, da kdor nadzira duha, nadzira telo. Tisti, ki hočejo obdržati ljudi v podrejenem položaju in tako oblikovati perspektive in način njihovih življenj, vedo, da morajo nadzirati učni proces, da bi lahko zakrili resnično podobo družbe.

Tako lahko posvetijo svoj sistem in navajajo izkoriščane in zatirane ljudi, da bi pravzaprav vzbudili ureditev, v kateri so zatirani in izkoriščani. V interesu teh ljudi je, da poskrbe za učni program, ki ne bo prikazal resnične podobe dekadentne in rasistične družbe, v kateri živimo.

Na drugi strani so interesi izkoriščanih. V njihovem interesu je, da se razkrije resnična podoba, da izobrazujejo sebe in svoje otroke o boju in o prilaščanju sredstev za boj, da se zavedo nivoja boja, napredka in zgodovine boja, o podobi sovražnika in njegovi ranljivosti.

Z drugimi besedami, hočemo možnost učiti same sebe in naše otroke o potrebi boja proti vladajočemu razredu.

Predvsem moramo spoznati, da naš sovražnik ni le neki rektor ali šolski ravnatelj, upravni ali pedagoški svet, temveč celotna družbena zgradba. Boriti se moramo proti kapitalističnemu stroju, ki je urejen tako, da kupuje naša življenja, da nas izkorišča in tako sili v položaj, da se moramo boriti proti družbeni ureditvi, da bi ne podlegli.

Črne študije

Naš boj za oddelke za črne študije na univerzah, naš boj za uvedbo črnih študij v učni program po vsej deželi, je boj, v katerem vidi sovražnik veliko nevarnosti. Sovražnik tudi spoznava boj mladih belcev na univerzah in srednjih šolah kot veliko nevarnost, in prav ima, kajti spoznali smo, da nam je dana izobrazba za ohranitev izkoriščevalske ureditve. Po drugi strani je njen namen obdržati množice belih študentov v harmoniji z obstoječim sistemom, obdržati njihovo podporo temu sistemu, vcepiti jim voljo do bojevanja vojn, ki ta sistem ščitijo in povečujejo njegov vpliv in moč.

Vse bolj se zavedamo, da je ta sistem slab in da ne more obstati. Naša zgodovinska naloga je, da napademo ta sistem in uničimo njegove korenine.

Zgodovinsko se je boj v areni izobrazbe, kar se tiče črnih ljudi odvijal po eni strani tako, da lastnik sužnjeva ni dovolil, da bi se črnici naučili pisati in brati, po drugi strani pa so se črnici učili pisati in brati. Potem je prešla borba na to, kaj je dovoljeno črnecem brati in pisati, dokler niso črnici dosegli točke, kjer hočejo sami odločati o vsem, kar bero in pišejo.

Ko spoznamo to dolgo črto napredka in boja za pismenost do boja za nadzor naše izobrazbe, lahko spoznamo resnične nasprotnike. Vsi rasisti in liberalci, ki nam nasprotujejo, da bi vzeli izobrazbo v svoje roke, niso nič drugega, kot potomci rasističnega lastnika sužnjeva.

Vsa njihova retorika, vsi njihovi argumenti, vse spremembe, ki so jih doživeli, so v končni analizi nadaljevanje želje in potrebe lastnika sužnjeva, da bi nas obdržal nevedne in nesposobne oblikovati lastne ideje. Te pa so nam potrebne, da bi organizirali revolucionarni boj. Potrebno nam je znanje o nas samih in o naših sovražnikih, o našem položaju, da bi organizirali revolucijo proti njim.

Univerza in družba

Velika slabost Gibanja ta čas je moč vladajočega razreda in koncentracija njegovega napada na univerzo. To je v veliki meri posledica tradicionalnega mnenja ameriške družbe, da sta univerza in študentska skupnost ločena od ostale družbe.

Univerze namreč ne smatrajo za del družbe. Ljudje, ki sami niso na univerzah ali nimajo tam otrok, mislijo, da se jih dogodki na univerzah ne tičejo. Toda nič ni manj resnično od tega, kajti v resnici so bile univerze in ostale ustanove ustanovljene zato, da bi ohranile in prenašale človeško modrost, znanje in tehnične spretnosti za nadaljnji razvoj družbe in civilizacije. Vsak posameznik ima svoj delež pri dogodkih na univerzah, v njegovem interesu je, da je univerza urejena tako, da je celi skupnosti v korist.

Trdimo lahko, da so telesa, ki upravljajo univerze dober barometer stratifikacije moči v celotni družbi. Vidimo, da nihče ne predstavlja revnih ljudi, kajti revni ljudje ne predstavljajo izven univerze nikakršne moči. Če bi imeli kaj moči, bi si lahko priborili predstavnike v teh telesih. Tisti, ki vodijo gospodarstvo, ki nadzirajo različne vire moči na različnih nivojih družbe lahko poskrbijo, da so njihovi služabniki in podrepniki imenovani na vodilna mesta v izobraževalnih ustanovah. Potrebno je ta dejstva jasno predstaviti družbi. Povezati je treba univerzo in družbo, tako da bo celotna družba premagala zatiranje vladajočega razreda. Revnim črnecem, belcem in ljudem iz srednjih premoženjskih slojev, ki niso neposredno udeleženi pri sedanjih dogodkih na univerzi, je treba dopedovati, da se tam odloča o njihovi lastni svobodi, ki je niso nikoli imeli ali pa so mislili, da jo imajo.

Ta družba ni uspela

To pa zato, ker je dolžnost vsake družbe, da poskrbi, da je vsak njen član deležen dela kulturne dediščine, ki bi mu omogočila, da bo dobro živel. Dolžnost družbe je za to poskrbeti, kakor je tudi dolžnost družbe poskrbeti za najvišji nivo zdravstvene pomoči, za prebivališča in za zaposlitev, za vse dobrine, ki obstajajo v družbi; dolžnost oblasti je, da to preskrbi. Če oblast za to ne skrbi, ni vredna, da obstoji. Ta oblika, ki se imenuje predstavniška demokracija, ni sposobna zagotoviti vsega tega, kapitalistično gospodarstvo ne more vsem ljudem zagotoviti splošne izobrazbe. Kar zagotavlja je splošno pranje možgan, ki ga predstavlja kot splošno izobrazbo; kakovost te izobrazbe je zaničevanja vredna, je nečloveška in usmerjena le k cilju, da zagotovi nivo inteligence in sposobnosti, ki bo omogočila produktu izobrazbe postati vojni material, ki ga bodo izkoriščale kapitalistične gospodarske grupacije v ZDA.

O uničevanju

Mi nismo reformatorji, mi ne pripadamo Gibanju, da bi reformirali učni program neke univerze ali višje šole, da bi dosegli priznanje Sindikata črnih študentov na neki srednji šoli. Mi smo revolucionarji in naš cilj je sprememba ameriškega družbenega reda.

Da bi spremenili ameriški družbeni red, moramo podreti sedanjo strukturo moči v ZDA, vreči moramo oblast, ki je le orodje vladajočega razreda.

Naloga revolucionarjev ni, da bi plavali v oblakih in razmišljali o tem, kaj bo, ko bodo prevzeli oblast; sedaj se je treba osredotočiti na uničevanje. Naš namen je uničiti stroj vladajočega razreda; to je naša naloga, ki jo moramo opraviti. In opravili jo bomo z vsakršnimi sredstvi, ki bodo potrebna. Edini mogoči načini, da to storimo, je, da vržemo raz sebe stroj zatiralskega vladajočega razreda s silo. To pomeni, da ne bomo dovolili vladajočemu razredu, da bi nasproti nam uporabil nasilje, ne da bi se mu postavili po robu z nasiljem.

Uničiti moramo ustanove, iz katerih izvira njihova moč. Neki rektor ima svojo moč, ker je soudeležen pri neki korporaciji. Napadati ga je treba na univerzi, toda slediti mu je treba tudi v korporaciji. To je mogoče z bojkotiranjem proizvodov te korporacije, s fizičnim uničenjem korporacije, s fizično odtujitvijo rektorja kot posameznika. Nikakor ne smemo misliti, da gre za igro. Revolucija ni igra, revolucija je vojna. Zapletli smo se v vojno – vojno zatiranih proti zatiralcem – in to je vojna v najčistejšem pomenu besede. Naš odpor je nerazvit, zatiranje pa je visoki razvito, kajti vladajoči razred ima polna skladišča orožij za uporabo proti nam.

Za sedaj proti nam še ne uporabljajo sile, ker je bil tudi naš odpor zaenkrat še nenasilen. (Countdown, št. 1. 1970.)

Prev: VLADIMIR SIMIČ

8. marca 1971 je Ljubljano obiskal ne-vodja in neustanovitelj amsterdamske Svobodne oranžne države. Na Filozofski fakulteti je govoril in odgovarjal na vprašanja študentov, bil pa je tudi v našem uredništvu. Iz razgovorov z njim povzemamo, po našem mnenju, najzanimivejše odlomke.

Vso gibanje je pravzaprav začelo okoli leta 1966. Takrat so nastali v Amsterdamu provosi – revolucionarna, nezadovoljna mladina. V osnovi je bilo gibanje provosov anarhistično, s poglobitvami namenom provocirati oblastvene strukture z vsakovrstnimi akcijami – s happeningi, političnimi akcijami proti avtoritativnem kapitalističnem režimu z novimi načini življenja. Provosi so se (sledječ van Duynovi teoriji o provotariatu – delu mladine v bogati družbi, ki ima večjo svobodo in možnosti za revolucionarno akcijo) smatrali za smodnik revolucije. Leta 1967 so provosi izginili oziroma prenehali z akcijami – da ni bilo več svežih sil; menili so, da se ponavljajo.

V jeseni 1969 so se pojavili prvi kabouterji (palčki), in 5. februarja 1970 so proglasili Svobodno oranžno državo. Kabouterji niso, za razliko od provosov, samo provocirali avtoritet (policije, sodstvo, mestne uprave), obenem so gradili svojo alternativno družbo. Osnova njihovega gibanja je vsebovana v misli anarhista Potemkina: Ni obup tisti, ki naredi revolucijo – ampak upanje!

„To je konec podzemlja, protestov in demonstracij – sedaj bomo vlagali naše moči v gradnjo antiavtoritativne družbe.“

Kar lahko uporabimo od stare družbe, bomo uporabili: znanje, socialistične ideale in najboljše od liberalnih tradicij. Podstavek nove družbe se hrani s sokovi razpada stare.“

Osnovani so bili odseki nove države – med njimi: odsek za pomoč starim ljudem, ekonomski odsek, odsek za sabotaže, prosvetni odsek, odsek za zasedbo nenastanjenih hiš. Odseke sestavljajo mladi prostovoljci – palčki.

Kabouterji so predvsem zaposleni z ekološkim problemom. Imajo okoli petnajst farm, kjer gojijo oziroma pridelujejo zdravo hrano, brez umetnih dodatkov in strupov. V Amsterdamu imajo pet trgovin, kjer svoje pridelke prodajajo po nizkih cenah, brez dobička.

V javnosti vodijo veliko kampanjo za več zelenih površin v mestu, za prepoved prometa v središču mesta. S tem so si pridobili dokajšnjo popularnost in naklonjenost. 3. junija so dobili na volitvah v mestni svet v Amsterdamu 11 % glasov, kar je pet sedežev.

Po en sedež so dobili še v štirih mestih Nizozemske. Eden od njihovih predstavnikov je tudi van Duyn. Sicer pa se predstavniki menjajo vsako leto (da ne bi postali „birokratski elementi“).

Van Duyn govori dokaj dobro srbohrvatsko. Jezika se je naučil, ko je pred leti živel nekaj mesecev med Cigani v Skopju. Spremlja situacijo v Jugoslaviji – kabouterji vidijo v samoupravljanju svojo možnost. V svojih delavnicah in trgovinah so organizirani po načelih samoupravljanja.

Ko je Tito obiskal Nizozemsko, se je v Amsterdamskem mestnem svetu van Duyn pogovarjal z njim, ker je bil edini, ki je znal naš jezik. Vprašal ga je, med drugim, kako je z Mijanovićem. Tito je odgovoril, da to ni posebno pomembna zadeva. Van Duyn je na to rekel, da so štirje meseci v zaporu dokaj pomembna stvar.

„V vsakem od nas se nekje globoko skriva palček, ki je dober, pripravljen pomagati, poln ljubezni do bližnjega, do okolja, ki nas obdaja; vsak od nas je „kabouter“ – le odkriti ga moramo, dopustiti mu na plan!“

B. C.

KABOUTER'S MESSAGE

In Memoriam 1971 – Novoletni govor

Točka dnevnega reda IO: Seja mestnega sveta države Oranje

Amsterdam, 6. 1. 1971

Predlog župana in mestnih svetnikov, da bi dali v najem del Corsicastreet do Container Terminal L t. d. „Amsterdam“

Ne bi toliko prošil za besedo, ko mi ne bi državni nameščenec prinesel pisma, ki ga je našel v poštnem predalu čitalnice v mestni hiši, ki – mimo grede – ni omenjeno v dnevnem redu seje pod točko prejeta pošta. Videti pa je, da je pismo podpisano z imenom Roel van Duyn; avtor pa ni sodobnik, zakaj pismo datira s 1. januarjem 1981. Edina hvala, da je pismo potovalo skozi čas, gre „kabouter time“, ker vsebuje problematiko, je dovolj pomembna, da ga preberemo v celoti.

1. januar 1981

Najdražji, sedim v 4. nadstropju hiše (v kateri prebivam brez zakonitih pravic). Gledam skozi okno: pod menoj podivjana množica ljudi, ki napada mestno hišo.

Ta okvirka je tiskarna specialna za tiste, ki so imeli težave z branjem prijateljic. Tehnični in literarni urednik

„Vode, vode,“ kričijo njihova suha usta. Ne-pojmljivi nered; histerična masa je s kamenjem porazbila vsa okna tiste stavbe. In tam vidim žrela pušk, s katerimi policija pod poveljstvom majorja van Thina (zdaj član mestnega sveta, op.) brani mestno hišo. Ravnokar je major poskušal nagovoriti podivjano množico prek megafona. Toda že ga vidim, kako se je zadet od kamnov umaknil nazaj in opustil napor, da bi pomiril ljudi.

O, tam vidim staro ženo, ki je omahnila, zadeta od kamnite kocke. Ljudje okoli nje vpijejo po maščevanju in jezno trgajo še zadnje kocke s ceste.

Najdražji, to pismo ti pišem v veliki naglici in če ga boš splog kdaj prejel, spomni se, da je danes 10 let, odkar sva se prvič srečala. Toda sedaj ni čas za sentimentalno obujanje spominov; videti je, da je danes prišel čas, ko začnemo vstajati apokaliptične nevarnosti, na katere smo mi, kabouterji, ljudstvo že opozarjali. Danes zjutraj, ko sem odprl vodovodno pipo, je pritekla rumno peneča voda z gnilobnim okusom. Iz radijskih poročil ob osmih sem izvedel, da je onesnaženje pitne vode, ki je prejšnji teden zajelo Rotterdam in kraje vzdolž Rena, že popolno v industrijskih centrih Evrope in Amerike; in konca tega onesnaženja v bližnji prihodnosti ni pričakovati. Kot rezultat gigantskega nakopičenja insekticidov, produktov zemeljskega olja, izplak itd. je podzemeljska voda in tudi tista v rezervoarjih usodno zastrupljena. Bral sem, da se tudi v tvoji deželi, 1000 milj od tod, dogajajo ista brezupna pomanjkanja, da so izbruhnile epidemije ... – kot povsod po svetu. In povsod vzrok naša hrana, zrak in voda, zastrupljeni s clorid-hidrokarbonom, hlapi živega srebra, težkimi insekticidi, ogljikovim monoksidom itd.

Vrh tega so kronike ugotovile, da imajo zračne plasti 40 % večjo gostoto kot takrat, ko smo si pred desetimi leti voščili „each other happy new year“.

Najdražji, ta novoletni dan je začetek konca. Se spominjaš 1976, ko se je zastrupilo Severno morje, ko se se razdivljale epidemije kuge, kot v srednjem veku?

Vendar sem še zmeraj prepričan v možnost rešitve. Če bi s prvim januarjem prešli na zelo drugačno smer v naši ekonomiji in družbi. Morda si presenečen, da se moram v tem trenutku skoncentrirati na probleme, ki smo jih bili postavili 1971, da bi se izognili današnjemu dnevu pogubljenja.

Se vedno sem mnenja, da grem lahko kot kabouter nazaj skozi čas, da posvarim ljudi, ki živijo takrat; kopijo tega pisma bom poslal mestni skupščini.

Leta 1971 še ni bilo prepozno preprečiti zastrupljenja zemlje in umiranja milijonov in milijonov ljudi zaradi lakote. Radikalni preobrati, ki be bi bili odvisni od insekticidov, bi bili v poljedelstvu nujno potrebni. Če se spominjam, kako je birokratski aparat tega mesta to zavrnil z utemeljitvijo, da je to predrago. Prav tako bi bilo nujno potrebni univerzalni preobrati v (strojni) industriji, ki uporablja kot pogonsko sredstvo vse vrste olja. Toda – še se spominjam, kako je svetnik Bootsma v razpravi o „Container Terminal Amsterdam L t. d.“, z velikim zanosom zagovarjal njihove transportacije z dieselskimi ladjami in tankerji. Nujno potrebno je boriti se zoper onesnaženje vode. Toda – še se spominjam, kako so gradnjo gigantskih cistem v amsterdamskem pristanišču leta 1971 pozdravili z besedami: „To je napredek!“, in kako je bil na koncu potrjen establishment nove petrokemične industrije v Zahodnem pristanišču; in kako so odobrili pranje avtomobilov. Nujno potrebno bi bilo začeti s pomočjo tretjemu svetu na različne načine. Toda – če se spominjam, kako je mestni svet označil naš poziv, ki temelji na akciji v permanenti, kot neizvedljiv v praksi.

Nujno potrebno bi bilo začeti z načrtno kontrolo rojstev. Medtem ko je bilo potrebnih na milijone let, da je število ljudi naraslo na 2 milijardi, se bo ta številka do 1975 podvojila. Posebno potrebna bi bila kontrola rojstev v bogatih deželah npr. v Holandiji, kjer zaužijejo ljudje skoraj 20-krat več hrane kot tisti v nerazvitih deželah.

Toda – še se spominjam, kako so kabouterji (kateri so takrat več ali manj še verjeli v parlamentarizem), podali skromne predloge za kontrolo rojstev pri „just married people“ in kako nas je katoliška stranka označila kot „suroveže, ki se vtikajo v absolutne pravice staršev, dasi po svoji volji izbirajo število svojih otrok“. Mestni svet je ta naš predlog zavrnil. Vidim kabouterje, kako si kot svetniki tistih poznih dni, pokriti s črnimi kapicami utirajo pot skozi množico. Mnogo ljudi je prevzelo njihov klic, drugi še vedno rjovejo: vode!

Če bi 1971 bilo leto borbe vseh zoper onesnaženje, zoper stihijska rojstva in umiranja od lakote, bi imeli možnost, da bi bila naša civilizacija poslednja. Na nesrečo – to se ni zgodilo.

Najdražji, za sedaj se poslavljam. Vendar – v hladilniku imam še nekaj konzerv hrane, ki mi bo zadostovala na mojem zadnjem potovanju: tako upam, da te bom še enkrat videl.

Kmalu na svidenje

Roel van Duyn

Prevedel J. S.